

UŽPALIŲ

Užpalių seniūnijos bendruomenės laikraštis

2023 m. Nr.1

Šiandien, dar nepradėjus rašyti tradicinio, įžanginio Užpalių laikraščio, 2023 metų pirmo numerio straipsnelio, sulaukiau bibliotekos lankytojo ne tik su gražinama knyga, bet su nuostabia dovana ir knygoje paslėptu laiškeliu. Manau, kad dovanos nereikės deklaruoti, nes tai tik miela, iš molio nulipdyta antelė, į kurią, kaip rašė laiškelyje bibliotekos skaitytoja, dėkodama už paskolintą Dominique Bona knygą „Romanas Gary“, „gal kartais kokią neužmirštuolė ar purienos šakelė įmerks kojalas.“ Būtinai įmerks, miela Birute S. ir džiugins lankytojus užsukusius ne tik „Užpalių“ laikraštėlio pasiimti, bet ir knygų pasiskolinti, kurių bibliotekos lentynose puikuoja įvairaus žanro, įtraukiančių siužetų, pamokančių istorijų. Juolab, kad naujoji bibliotekų iniciatyva „Metai su knyga“ kviečia skaityti visus metus ir atrasti naujus autorius, žanrus ir net naujas knygų formas, pavyzdžiui, garsines knygas. Jau turime bibliotekoje skaitytojų, kuriems garsines knygas skolinuosi iš Utenos A. ir M. Miškinų viešosios bibliotekos.

Laikraštis „Užpalių“, prisidedantis prie skaitymo populiarinimo ir atliekantis metraštininko darbą, šiame numeryje kvies susipažinti su nauja bendruomenės „Užpalėnų krivulė“ pirmininke, pasiūlys paskaityti Užpalių gimnazijos jaunųjų žurnalisčių interviu su UAB „Vitula“ savininku Lidijumi Galvanausku. Savo mintimis Kūrybos skiltyje dalinsis vilutiškis, į bendruomenės veiklas naujai įsijungęs Vilius Gaučys. Galėsite pratęsti pažintį su Užpalių

Nuotrauka Aušrės Indrašienės

dvaro istorija ir numatomomis veiklomis jame. Pačių gražiausių pavasario švenčių proga nuoširdų ačiū noriu tarti visiems, kurie prisideda prie unikalaus mūsų krašto metraščio leidimo.

Bundančiai gamtai paskelbus šios gražios pavasario šventės atėjimą atgimime tauresniems troškimams ir ketini-

mams, nepamirškime dalinti žmonėms gerumo, šypsenų ir meilės. Mūsų širdys lai prisipildys gaivaus pavasariško džiaugsmo ir vidinės darnos, o namus apgaubs ramybė ir viltis. Su Velykom!

Bibliotekininkė Vida Juškienė

Su džiugesiu ir šviesa į duris pasibeldė pavasaris, kartu su gamtos atbudimu atsinešdamas vieną gražiausių švenčių šv. Velykas. Lai viltinga šv. Velykų nuotaika džiugina Jus ir sukuria kartu dalintis šiluma, bei atveria širdis nuoširdumo ir atvirumo kupinai bendrystei.

*Kaniūkų krašto bendrijos pirmininkė
Aušrė Indrašienė*

SVEIKINIMAI

Džiugi statistika

Per pirmąjį 2023 metų ketvirtį Užpalių seniūnijoje užregistruoti trys naujagimiai: dvi mergaitės ir vienas berniukas.

Vaiko atėjimas į pasaulį yra toks nuostabus stebuklas! Sveikiname Jus, mieli tėveliai su šiuo stebuklu! Linkime sveikatos, stiprybės, išvermės, supratimo, daug daug gražių, šiltų akimirų, ramių naktų, naujų išpūdžių ir potyrių pilnų dienų ir auginant Žmogų.

*Likimas Jums nuaudė
Gyvenimo margiausių juostą:
Pavasario džiaugsmų į ją įpynė,
Ir rudens spalvotą pluoštą.
Sidabro snaigėmis pabarstė,
Ir ašarom sūriom suvilgė -
Gyvenimas ne vien tik šventė.
Tad grūdino jis kantriai.
Nors metai jau nusinešė daug džiaugsmo ir svajonių,
Nors smilkiniuose pražydo jau plaukų sruogelės sidabru.
Laimingi būkite, sulaukę šitiek metų,
Kurie ne vien tik rūpesčius ir laimę atnešė kartu.*

Sveikiname gražių jubiliejų proga:

Oną Bukerienę - 90 m., Kaniūkų k,
Vytautą Baboną - 90 m., Gaižiūnų k.

Feliksą Edvardą Puteikį - 85 m. Užpalių miestelis
Dalią Veroniką Abelenę - 85 m. Užpalių miestelis
Danutę Ona Antanavičienę - 85 m. Gaižiūnų k.
Oną Rimutę Trakienę - 85 m. Kaniūkų k.

Genovaitę Norkūnienę - 80 m. Užpalių miestelis

Vilutiškių bendrija gražių sukakčių proga sveikina:

Reginą Sasnauskienę - 90 m., gyv. Vilučių k.
Povilą Vanagą - 70 m., gyv. Mikėnų k.
Edvardą Akelaną 55 m., gyv. Vilučių k.

Mieleiji,

*Nulinguoja, nuklysta tie metai, tartum gervės padangėj rudens.
Tegul širdy ir sieloj jų verpetai vis šilta ugnele rusens.
Jie primins, kiek dainų išdainuota, išdalinta širdies šilumos,
Kiek daug dirbta, mylėta, svajota, tik nuklydęs jų aidas kartos ...
Tegul šis jubiliejus švies, žėrės nuostabia žvaigždele,
Tegul visas gyvenimas liesis džiaugsmo, laimės, sveikatos versme.*

Sėkmė rašinių konkurse

Kovo 29-ąją Lietuva ir jos žmonės minėjo dieną, kai prieš 19 metų mūsų valstybė tapo NATO nare. Šio įvykio proga rengiamas rašinių konkursas „Mes esame NATO“. Konkurse 8-12 klasių mokiniai varžosi dėstydami savo mintis duotomis temomis, keturiomis skirtingomis kalbomis - lietuvių, lenkų, anglų bei vokiečių. Šiais metais Užpalių gimnazijos bendruomenė džiaugiasi Auguste Gavėnaite, kuri tapo antrosios vietos laimėtoja. Ji pasirinko temą „Buvimo mažąja NATO nare nau- da ir iššūkiai: Lietuvos ir kitų mažų valstybių narių palyginimas“ ir anglų kalbą parašė rašinį, vertą prizinės vietos. Kovo 31-ąją Lietuvos Respublikos Seime įvyko iškilmingi nugalėtojų apdovanojimai. Sveikiname Augustę ir jos mokytoją Jūratę Kirdeikienę.

Užpalių gimnazijos jaunoji žurnalistė Emilija Tarvydaitė

Nuotrauka iš gimnazijos archyvo

1993 m. nedideliame Užpalių miestelyje buvo įkurta įmonė UAB „Vitula“. Įmonė specializuojasi ažuolinių parketlenčių bei jų viršutinio dėvimo sluoksnio - lamelės - gamyboje. Bendrovė yra viena seniausių parketlenčių gamintojų Lietuvoje, siūlanti platų jų asortimentą.

Didžioji medinių grindų dalis, kuri yra gaminama tik iš aukščiausios kokybės kruopščiai atrinkto sertifikuoto ažuolo, yra eksportuojama ne tik į ES, bet ir kitas šalis.

Novatoriškomis idėjomis bei tvarumu paremtas šiuolaikiškas mąstymas - pagrindiniai įmonės veiklos principai.

2013 m. UAB „Vitula“ buvo įvertinta Gazelės apdovanojimu - tarp sparčiausiai augusių įmonių 2009-2013 m.

Kiekvienais metais Lietuvoje yra renkamos sparčiausiai augančios įmonės, kurios gauna „Gazelės“ apdovanojimą. Šis projektas yra orientuotas į smulkių ir vidutinių verslą, o patys apdovanojimai rengiami jau 18 metų. Apdovanojimas parodo, kurios įmonės padarė didžiausią progresą bei augo sparčiausiai. Kiekviena įmonė yra vertinama pagal daug kriterijų. Vertinamas augimas per paskutinių 3-ų metų laikotarpį (ankščiau buvo vertinamas paskutinių 4 metų laikotarpis, tačiau nuo 2018 metų jis sutrumpintas). Įmonės pelnas per šį laikotarpį turi būti paaugęs ne mažiau, kaip 20 proc. - tik tada įmonė gali pretenduoti į „Gazelės“ apdovanojimą. Taip pat yra vertinamos skolos valstybinėms institucijoms,

tikrinama ar buvo tvarkingai mokami mokesčiai valstybei, darbo užmokesčiai bei kiti kriterijai, parodantys, ar įmonės veikla buvo sėkminga. „Gazelės“ apdovanojimas kiekvienai įmonei suteikia didžiulę garbę.

Nuotrauka A. Gavėnaitės

UAB „Vitulai“-30

Paskutinę žiemos dieną teko aplankyti UAB „Vitulos“ įmonę, įsikūrusią Užpaliuose ir susipažinti su „Vitulos“ vadovu Lidijumi Galvanausku. „Vitulos“ įmonė yra garsi parketlenčių gamyba. Šios įmonės produkcija gerai žinoma Lietuvoje ir užsienio šalyse. Šiais metais UAB „Vitula“ mini 30 metų sukaktį. Ta proga ir lankėmės įmonėje, kurioje dirba net 37 darbuotojai. Įmonės vadovas Lidijus Galvanauskas kilęs iš Rokiškio miesto, vadovo pareigas pradėjo eiti 2001 m., o Užpaliuose apsigyveno 2015 m. Laisvalaikį Lidijus Galva-

nauskas užsiima medžio, ūkio darbais, konstruoja, mėgsta žvejybą ir keliones, į kurias įtraukia savo šeimą. Lidijui Galvanauskui šeima - didžiausias gyvenimo pasiekimas. Pasakodamas apie savo jaunystę, Lidijus Galvanauskas dėkojo savo tėvams už suteiktą galimybę mokytis ir pažinti pasaulį, taip pat teigė, jog mokykla, draugai susiję su pačiais linksmiausias ir įsimintiniausias prisiminimais. „Vitulos“ vadovas tobula diena laiko tą, kurios metu nėra nei vieno nusiskundimo ar piktų komentarų darbo aplinkoje. Lidijus Galvanauskas mano, jog produktyvus darbas pelno gerus klientų atsiliepimus ir pagyrimus, o patenkinti klientai - smagios ir entuziazmo kupinos dienos broožas. Įmonės vadovas tiki „Vitulos“ ateitimi, tiki jaunais žmonėmis, kurie prisideda prie įmonės vystymosi. „O dabar svarbiausia užbaigti pradėtus darbus bei įgyvendinti svajones“, teigia didžiausios įmonės Užpaliuose vadovas. O kokia gi yra sėkmingo gyvenimo patirtis? Anot įmonės vadovo, tai - geras ir darnus kolektyvas bei partneriai, kuriais galima besąlygiškai pasitikėti.

Lidijus Galvanauskas linki skaitytojams geros kloties, sveikatos ir, aišku, svarbiausio dalyko - gyvenimo be karo. Skaitytojų vardu jaunosios žurnalistės UAB „Vitula“ vadovui ir visam kolektyvui palinkėjo sėkmingų darbo metų.

Užpalių gimnazijos jaunosios žurnalistės
E. Tarvydaitė ir A. Gavėnaitė

Susipažinkite - nauja bendruomenės pirmininke

Kovo 24-ąją, penktadienį, Užpalių gimnazijos žurnalistės turėjo galimybę artimiau susipažinti su veiklia bei perspektyvia Užpalių bendruomenės pirmininke - Toma Skubieje.

Toma gimė Anykščių rajone, gyvena Rokiškio rajone. Vėliau su šeima persikėlė į Užpalių miestelį, su kuriuo dabar artimai sieja savo gyvenimą. Kalbant apie prisiminimus, Toma teigė apie savo gimtinę galinti prabilti vien gražiais žodžiais. Dar besimokanti Užpalių gimnazijoje, pasakojo grojusi

nuketa į 4 psl.

Nuotrauka E. Tarvydaitės

Susipažinkite - nauja bendruomenės pirmininke

atkelta iš 3 psl.

kanklėmis, buvusi labai užimta moteris. Turinti tvirtus ryšius su šeima, draugais, brangiais prisiminimais, moteris be galo žavisi Užpalių gamta. Užpaliai jai - savas kraštas.

Tomos meilė gamtai - daugiau nei kraštovaizdžio žavesys, su gamta moteris sieja dalį savo pomėgių. Nuo pasivaikščiojimų ir pasivažinėjimų dviračiais, iki sodininkystės. Toma sako jog sodininkystė jai padeda atsipalaiduoti ir atšilus orui nekantrauja vėl pradėti dirbuotis sode ir netgi svajoja turėti sodybą apsuptą gamtos. Toma taip pat užsiima nėrimu, meditacija bei ypatingai mėgaujasi knygų skaitymu.

gai mėgaujasi knygų skaitymu.

Paklausus Tomos kaip ji išivaizduoja tobulą dieną, ji pasidžiaugė, kad ne tik išivaizduoja, bet tokias dienas ir patiria. Tobulos dienos moteris neišivaizduoja be galimybės užsiimti jai malonia veikla ir artimų žmonių kompanijos

Toma - nuotykių ieškantis žmogus. Anot jos, kaip tik šis laikotarpis jos gyvenime pripildytas daugiausiai nuotykių ir išbandymų. „Ko bijau - tą darau“ štai kaip savo ryžtą apibūdina pati Toma. Moteris stengiasi įgyvendinti savo idėjas, neatidėlioti jų ir priimti visus iššūkius. Užpalių bendruomenė - svarbi Tomos gyvenimo dalis. O jos atsiradimas, ten puikiai atspindi moters ryžtą. Anot jos, viskas įvyko labai paprastai. Su pusesere pasigedusios daugiau veiklų, ieškoti jų nusprendė prisijungusios prie bendruomenės. To pasekoje Toma teigė atradusi save, išmokusi pati save motyvuoti bei nukreipti tinkama linkme. Tai ji ir laiko sėkmingo gyvenimo patirtimi.

Šio straipsnio skaitytojams Toma linki pažinti bei mylėti save.

*Užpalių gimnazijos jaunosios
žurnalistės*

E. Tarvydaitė ir A. Gavėnaitė

Užpalių dvaro rekonstrukcijos pabaigos belaukiant

Užpaliuose jau ne pirmus metus vykdomas Užpalių dvaro rekonstrukcijos projektas eina į pabaigą. 2022 metų pabaigoje prasidėjo Utenos rajono savivaldybės administracijos konsultacijos su Utenos rajono įstaigomis: Utenos kultūros centru, Utenos kraštotyros muziejumi, VšĮ „Utenos turizmo ir informacijos centru“ ir Užpalių bendruomene, dėl dvaro priklausomybės ir veiklos strategijos. 2023 metų vasario 4 d. Užpalių bendruomenės kvietimu UKC Užpalių skyriaus salėje įvyko Utenos rajono savivaldybės administracijos atstovų susitikimas su vietos bendruomene dėl Užpalių dvaro rekonstrukcijos projekto pabaigos ir dvaro įveiklinimo vizijos.

Utenos rajono savivaldybę susitikime atstovavo: Utenos rajono meras Alvydas Katinas, Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotoja Zita Ringelevičienė, Utenos rajono savivaldybės Strateginio planavimo ir investicijų skyriaus vyriausioji specialistė Jūratė Brasiūnienė ir Statybos ir infrastruktūros plėtros skyriaus vyriausiasis specialistas Vytautas Leika.

Susitikimo metu Užpalių bendruomenės „Užpalėnų krivulė“ nariai pristatė dvaro viziją. Bendruomenės atstovų manymu Užpalių dvaro administravimą racionaliausia būtų priskirti VšĮ „Utenos turizmo ir informacijos centrui“. Šio centro veikla ir įdirbis turizmo srityje įgalintų nedidelių, įvairias paslaugas tei-

Nuotrauka iš bendruomenės archyvo

kiančių, verslų ir kaimo turizmo sodybų plėtrą Užpalių krašte. Besilankantys turistai ir jų koordinuoti srautai atvertų didesnes Užpalių miestelio ekonominės plėtros, įdarbinimo, ir gyventojų skaičiaus augimo galimybes. Pristatyme buvo nužymėtos Užpalių dvaro kaip VšĮ „Turizmo ir informacijos centro“ padalinio veiklos gairės, suderintos su dabar galiojančiais šio centro įstatais, kuriuos, plečiant Užpalių dvaro veiklos barus, pažadėjo atnaujinti Utenos rajono savivaldybės atstovai.

Vasario 15 d. Užpalių bibliotekoje svečiavosi politinio komiteto „Kartu už Utenos kraštą“ atstovai Marijus Kaukėnas, Paulius Čyvas, Jurijus Blakunovas ir Gytis Stankevičius prieš rinkimus

pristatę savo programą ir planuojamus darbus. Šiam neformaliame ir betarpiškame susitikime bendruomenės „Užpalėnų krivulė“ nariai papasakojo apie bendruomenės veiklas ir pristatė Užpalių dvaro viziją. Susitikime komiteto nariai pažadėjo, kad Užpalių bendruomenė bus pirmoji bendruomenė, su kuria komitetas susitiks po rinkimų.

Rinkimai, kuriuose politinis komitetas „Kartu už Utenos kraštą“ Utenos rajono taryboje iškovavo 9 vietas, o Marijus Kaukėnas tapo naujuoju Utenos rajono meru, baigėsi, tad bendruomenė sveikindama naują Utenos rajono merą nekantriai laukia ir ruošiasi į pažadėtą susitikimą.

Diana Šlapšinskienė

Kodėl Užpalių dvaras ir jo valstiečiai vadinami karališkaisiais?

Tęsinys. Pradžia 2022 m. gruodis

Yra išlikęs Užpalių karališkojo dvaro su miesteliu planas (žr. 4 pav.).

- ūkinis pastatas, 2- ūkinis administracinis, 3- pagrindinis administracinis, 4- oficina (kamenyčia) ūkinis pastatas, 5- malūnas, 6- ledainė, 7- tvartai, 8- bravotas. Tai naujųjų Užpalių pradžia, senieji Užpaliai nuėjo užmarštin. Ant Šeimyniškių piliakalnio palikdami buvusią galybę ir sumanių statybų liudijimą.

Dėl priklausomybės LDK ir Lenkijos valdovo stalui, Užpalių dvaras vadinamas karališkuoju dvaru, o dvaro valstiečiai karališkaisiais. Prof. Antanas Tyla paskaičiavo, kad viduramžiais dvarininkams priklausantys valstiečiai sudarė 56%; valstybiniai valstiečiai - 27 %; bažnytiniai - 11 % ir 6 % sudarė karališkieji valstiečiai. Didieji kunigaikščiai dvaro reikalams tvarkyti paskirdavo vietininkus, kurie pagal sutartį turėjo atsiskaityti su valdovu, likusias lėšas pasilikti savo reikmėms. Pavyzdžiui, 1522 metais buvo sudaryta Lietuvos didžiojo kunigaikščio ir Lenkijos karaliaus Žygimanto Senojo ir Jono Radvilos sutartis Užpalių nuomos reikalu. Už Užpalių dvarą buvo mokama 12 019 auksinių metinio mokesčio. Užpalių dvaras su Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės stalu turėdavo atsiskaityti kiekvieną pavasarį. Visi užpalėnai buvo Lietuvos didžiojo kunigaikščio dvaro darbininkai – karališkieji valstiečiai. Jie dirbdavę lengviau nei kitose Lietuvos vietose, valdomose privačių savininkų, turėjo savo žemės, todėl geriau gyveno. Karališkieji valstiečiai privalėjo atlikti tik 3 prievolės: 1- činčą; 2- pastotę ir 3- gvoлтą (plačiau kitame aprašyme).

Panagrinėkime kas buvo Užpalių Didžiojo kunigaikščio pilies, vėliau dvaro vietininkai. Vien pamačius jų pavardes ir pareigybes prie Lietuvos didžiojo kunigaikščio sosto, galime suprasti apie Užpalių vietos strateginę ir ekonominę svarbą:

- XIV a. Užpalių pilies (dabar Šeimyniškių piliakalnis) vietininkas – Kristinas Astikas Vilniaus kaštelionas, pilies ir aplinkinės teritorijos valdytojas. Žodis kaštelionas iš lotynų kalbos

žodžio castellanus- pilis. Tai antrasis pagal rangą po Vilniaus vaivados aukščiausias valstybinės valdžios pareigūnas, Vytauto Didžiojo svarbių pilių vyriausias valdytojas. Jis kartu su Vytautu Didžiuoju, 1398 m. kaip Užpalių vietininkas pasirašė Salyno sutartį, 1413 m. Horodlės susitarimą, 1411 m. Torunės sutartį, 1422 m. Melno taikos sutartis.

- 1442 - 1477 m. - Radvila Astikaitis, pirmasis LDK dvaro maršalka, Trakų vaivada, Vilniaus kaštelionas, Kristino Astiko sūnus.

- 1478 - 1510 m. - Mikalojus Radvilaitis (Radvila pirmasis- Senasis), Trakų kaštelionas ir Smolensko, Naugarduko vietininkas, Radvilos Astikaitis sūnus, Kristino Astiko anūkas.

- 1510 - 1511 m. - Grigalius Astikas, karaliaus rūmų maršalka, Anykščių, Merkinės vietininkas, Trakų vaivada, Kristino Astiko anūkas.

- 1511 - 1519 m. - Stanislovas Astikas Lietuvos didysis raikytojas, Pienionių seniūnas, Polocko vaivada. Grigalius Astiko sūnus.

- 1519 - 1522 m. - Mikalojus Radvila antrasis Lietuvos didysis maršalka, Vilniaus vaivada, mirus tėvui tapo Lietuvos didžiuoju kancleriu. Jo tėvas Mikalojus Radvilaitis (Radvila Pirmasis - Senasis).

- 1522 - 1532 m. - Jonas Radvila LDK taurininkas, Žemaitijos, Palenkės Bielsko, Kovalevo, Maskvos, Vasilevo seniūnas. Mikalojaus Radvilos II sūnus.

- 1532 - 1541m. - Šimkus Mackovičius Vilniaus pilininkas, tijūnas ir parklidininkis, Vilniaus vaivadijos teisėjas, Trakų arklidininkas, Rodūnės, Užpalių ir Pienionių laikytojas. Tijūnas tai Lietuvos didžiojo kunigaikščio dvaro administratorius, vietininkas. Pilininkas- Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės vaivadijos, administracinio centro pilies, ar pasienio pilies viršininkas. Pilininkas rūpinosi pilies ir viso miesto įtvirtinimais ir apginklavimu, pilies remontu, perstatymu;

- nuo 1542 - Vaitiekus Junzila ?
- 1545 - 1552 - Povilas Giedraitis Vilniaus tijūnas ir pilininkas, Liliškių (Molėtų raj.) dvaro valdytojas.

- 1553 - 1563 - Vaitiekus Jasinskas ?
- 1567 - 1574 - Mikalojus Naruševičius, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės medžioklis, Žemaitijos kaštelionas. Katerinos Radvilaitės pirmasis vyras, antrasis vyras Užpalių Petras Goraiskis (Žemaitijos seniūnas).

- apie 1570 - 1630 - Kristupas Naruševičius, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės medžioklis, Lietuvos dvaro paizdininkis ir Lietuvos didysis raštininkas. 1626 m. ir 1629 m. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės Seimų atstovas. Mikalojaus Naruševičiaus brolis.

- apie 1630 - 1650 - Stanislovas Kristupas Naruševičius (Kristupo Naruševičiaus sūnus), Lydos seniūnas, Lietuvos didysis raštininkas, pasaulietinis Lietuvos referentas, Didžiosios Kuni-

nuketa į 6 psl.

Kodėl Užpalių dvaras ir jo valstiečiai vadinami karališkaisiais?

atketa iš 5 psl.

gaikštystės Seimų atstovas. Uošvis buvo Oršos seniūnas, LDK taurininkas Aleksandras Bogdanas Sapiega, dukters Joanos Teodoros Naruševičiūtės vyras Lietuvos lauko etmonas Jonas Jackus Oginskis. Taip Užpalių dvaro vietininkais, nuomotojais tampa Oginskių giminė.

- apie 1650 m. - Jonas Jackus Oginskis Joanos Teodoros Naruševičiūtės vyras. Volkovysko vėliavininkas, Vilniaus pavaivadis, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės lauko raštininkas (notaras), Mstislavlio vaivada, LDK lauko etmonas, Polocko vaivada.

- apie 1700 m. - Kazimieras Dominikas Oginskis (Jono Jackaus Oginskio sūnus), poetas, Lietuvos Lenkijos seimų narys, Trakų, Vilniaus vaivada, Gargždų, Užpalių, Užvenčio, Seivių ir Vyžuonų seniūnas.

- apie 1750 m. - Juozapas Tadas Oginskis (Kazimiero Dominiko Oginskio sūnus) Lietuvos ginklininkas, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kariuomenės generolas majoras, Trakų vaivada.

- apie 1770 - 1789 m. - Mykolas Kazimieras Oginskis, (Juzefo Tado sūnus). Buvęs pretendentas į Lietuvos - Lenkijos karūną, Lietuvos didysis et-

monas, paskutinysis LDK išdininkas. Poetas, dailininkas, muzikas, knygų leidėjas. 1765–1784 m. jo rūpesčiu buvo pastatytas 54 km ilgio kanalas, kuris Nemuno intaką Ščarą sujungė su Jaselda, Pripete, Dniepru ir atvėrė vandens kelią iš Baltijos jūros į Juodąją jūrą (į Konstantinopolį). Šis kanalas buvo pavadintas M. K. Oginskio vardu. M. K. Oginskis valdė Slonimą, kuriame turėjo orkestrą ir buvo įkūręs operos teatrą. Jis taip pat yra valdęs ir Švėkšnos dvarą.

- Po paskutinio Lietuvos - Lenkijos padalinimo 1796 m., lapkričio 27 d. caro įsaku Užpaliai atiduoti Juozapui Poniatovskiui, tikintis jo palankumo. Šis Užpalių valdą pardavė Pranciškui Sapiegai - Lietuvos artilerijos generolui, vienam iš didžiausių LDK dvarų valdytojų ir savininkų. Jam priklausė Ružanai, Derečinas, Zelva, Visokoje, Mišas, Senasis ir Naujasis Bychavas, Druja, Užpaliai ir kiti dvarai.

- nuo 1828 m. - Eustachijus Kąjetonas Sapiega (Pranciškaus sūnus). 1830 -1831 metais dalyvavo sukilime prieš Rusijos valdžią. 1831 metų spalį, po sukilimo numalšinimo pabėgo į Prūsiją, o iš ten emigravo į Prancūziją. Jo valdžioje Užpalių dvaras išbuvo iki 1831 m. Po sukilimo caras dvarą nusavino, žemę išdalino valstiečiams, o dvaro cen-

trą dar valdė Sapiegu administratoriai.

Įdomu tai, kad Radvilos, būdami Užpalių karališkojo dvaro valdytojais, sėkmingai įsigydavo, arba gaudavo dovanai aplink Užpalius esančias žemes ir ten jau kurdavo savo privačius dvarus. Ir taip plėtėsi Radvilų žemės tolyn į pietus ir šiaurę iki žymiausios Radvilų rezidencijos Biržuose.

- Vyžuonų dvaras - Kristinas Astikas (Užpalių pilies vietininkas). XV a. už tarnystę Vytautui Didžiajam kartu su žemėmis Vyžuonų krašte, dovanų gavo ir pačias Vyžuonas.

- Bikuškio dvaras - Radvila Astikaitis, XV a. pirmasis Lietuvos dvaro maršalka Užpalių pilies vietininko Kristino Astiko sūnus;

- Vasaknų dvaras- Mikalojus Radvila Senasis- XV a. pab., Trakų kaštelionas ir Naugarduko vietininkas, Radvilos Astikaičio sūnus;

- Svėdasų dvaras- Mikalojus Radvila Juodasis- XVI a. Lietuvos didysis kancleris;

- Salų dvaras- Mikalojus Radvila Juodasis- XVI a., vėliau jo sūnus kardinolas Jurgis Radvila (1556-1660);

- Dusetų dvaras- Jurgis Radvila- XVI a. kardinolas.

Giedrius Indrašius
Tęsinys kitame numeryje

Užpalių gimnazija

Užpalių gimnazijos mokiniai mini Sausio 13-ąją ir džiaugiasi Laisve

2023 metais jau 32 kartą minime Sausio 13-ąją dieną - Laisvės gynėjų dieną. 1991 metais įvyko masinis taikus Lietuvos piliečių pasipriešinimas Sovietų Sąjungos vadovybei, sumaniausiai jėga paimti į savo rankas Vilniaus televizijos bokštą ir sutrukdyti atkurti laisvą, nepriklausomą valstybę. Lietuvos piliečiai nepabūgo grasinimų nei ginklu, nei tankais. Žmonės iš visos Lietuvos vyko į Vilnių ginti savo nepriklausomybės. Nors dalinė žiniasklaidos kontrolė galiausiai ir buvo prarasta, tačiau svarbiausias nepriklausomos Lietuvos valstybingumo simbolis – Aukščiausioji Taryba buvo išsaugota. Ją pavyko išsaugoti Laisvės gynėjų dėka, nes net sužeisti žmonės nenorėjo

trauktis iš savo pozicijų, jie tvirtai tikėjo, jog jiems pavyks apginti valstybės laisvę. Dėl šio kilnaus tikslo savo gyvybes paaukojo 14 žmonių, beveik tūkstantis buvo sužeisti, bet jų pastangos nenuėjo veltui. Jų dėka mes gyvename laisvoje, nepriklausomoje Lietuvoje ir galime nebijoti dėl savo ateities. Šią dieną mes su dėkingumu prisimename tuos žmones, kurie aukojosi visos valstybės labui. Užpalių gimnazijos mokiniai su visa Lietuva mini šią svarbią datą. Sausio 13-ąją mokyklos languose buvo uždegtos žvakelės. Debatų klubo moki-

niai priminė mokiniams sausio įvykius ir jų svarbą. Mokiniai segėsi popierines neužmirštuoles, nes mini šią datą, prisimena bebaimus žmones, kuriems svarbiausia už viską tuo metu buvo Laisvė.

Užpalių gimnazijos jaunoji žurnalistė Gaivilė Karosaitė

Nuotrauka iš gimnazijos archyvo

*Tai gražiai mane augino
Laukas, kelias, pieva, upė,
Tai gražiai už rankos vedė
Vasaros diena ilga...*

(Just. Marcinkevičius)

Gražiai auga Užpalių gimnazijos mokiniai, puikiai pasirodantys šalies konkursuose ir rajono olimpiadose. Artėjant Vasario 16-ajai taip norisi jais visais pasidžiaugti. Meilė Tėvynei nepadeda ateinant šventei ir nesibaigia šventei pasibaigus, ji tęsiasi kasdieniniuose darbuose. Tik kasdieninis sunkus darbas leidžia pasidžiaugti puikiais rezultatais.

Turime didelį būrį mažųjų šaukuolių Edukacinio konkurso OLIMPIS

dalyvių, kurie puikiai pasirodė lietuvių kalbos ir anglų kalbos konkursuose. Gerda Šlapelytė, Danielius Čižikas, Viltė Pelakauskaitė (antros kl. mokiniai) apdovanoti II laipsnio diplomais, o trečios klasės mokinys Deivydas Gadliauskas – II laipsnio diplomu, Greta Bikutė – III laipsnio diplomu. II g klasės mokinė B. Vinokurova dalyvavo Lietuvių kalbos instituto ir VLKK organizuotame konkurse „Kas man yra gimtoji kalba?“ ir buvo apdovanota Padėkos raštu. Beatrisei sekėsi ir rajono 10 kl. rusų kalbos olimpiadoje (I vieta). Rajono 9-10 kl. anglų kalbos olimpiadoje III vietą pelnė Augustė Gavėnaitė, I g klasės mokinė. KINGS LEAQUE sidabro medalį laimėjo Augustė Meškauskytė, 6 kl. mokinė.

Rajono 9 kl. rusų kalbos olimpiadoje visas prizines vietas užėmė Užpalių gimnazijos I g klasės mokinės: Gaivilė Karosaitė (I vieta), I. Vinokurova (II vieta), V. Jurelytė (III vieta). UVSB konkurse „Stebuklinga spalvų galia“ nugalėjo pripažinta E. Stanislovenaitė, 8 kl. mokinė. Rajono lietuvių kalbos ir literatūros olimpiadoje dalyvavo B. Vinokurova, II g kl. mokinė, I. Vinokurova, I g kl. mokinė, fizikos olimpiadoje – G. Šukytė, IV g kl. mokinė, I. Vinokurova, I g kl. mokinė.

Ačiū mokytojams, gražiai už rankos vedantiems.

*Užpalių gimnazijos jaunieji
žurnalistai*

Užpalių gimnazijos mokiniai pasivaikščiojo „Angelų takais“

Į Užpalių gimnaziją buvo atvežtas prestižinių tarptautinių ir nacionalinių konkursų laureatas – virtualios realybės filmas „Angelų takais“. Tai Kristinos Buožytės ir Vitalijaus Žuko kūrinys, skirtas dailininko, kompozitoriaus ir abstrakčiojo meno pionieriaus Mikalojaus Konstantino Čiurlionio kūrybai pagerbti. Filme net 60 labai žinomų ir kiek rečiau matomų M. K. Čiurlionio paveikslų, jų motyvų. 25 mi-

nučių truncančią kelionę „Angelų takais“ lydi nuostabi paties M. K. Čiurlionio ir kompozitoriaus Mindaugo Urbaičio muzika. Viso filmo metu aplinka reaguoja į žiūrovo žvilgsnį, atrodo, kad pats kartu su paveikslu motyvais skrendi visatoje, panyri į vandens gelmes... Užburia magiškas pasaulis. Pradedi kelionę kaip žmogus, o pasijunti visagaliu, galinčiu skristi ir iš viršaus stebėti žemę, būti žiedu, angelu,

suptis valtyje. Mokiniai ne tik džiaugiasi puikiai praleistu laiku, bet žino, kad teks atlikti įvairių dalykinių užduočių, susijusių su M. K. Čiurlionio kūryba: nagrinės eilėraščius, parašytus pagal M. K. Čiurlionio paveikslus, vers tekstą, tapys paveikslus, atliks kitų kūrybinių užduočių.

*Užpalių gimnazijos jaunieji
žurnalistai*

Mes tikrai mylim Lietuvą

Užpalių gimnazijos mokiniai ilgai vakarojo mokykloje. Mokiniai šventė Kovo 11-osios šventę. Pasigaminę per dailės pamokas trispalvių rinkosi bendrai mokyklos nuotraukai, vėliau pasidžiaugė mokyklos geriausiai: rajono olimpiadų dalyviais, kuriančiais, gerai besimokančiais ir besistengiančiais mokiniais, klausėsi Utenos meno mokyklos koncerto. Kalbų, literatūros, istorijos, ekonomikos žinias pasitikrino viktorinoje. Kiekviena komanda gavo po saldų prizą. Trumpą pertraukėlę atsipūtę mokiniai skubėjo debatuoti. Debatai vyko anglų ir lietuvių kalbomis. Pirmiausia buvo debatuojama Patriotizmo, vėliau Nepriklausomybės temomis. Anglų kalbos žinias demonstravo ne tik mokiniai, teko ir mokytojui G. Indrašiui išsakyti savus argumentus. Kai vyresnieji (7, 8, 9, 10 kl.) mokiniai debatavo, mažieji (5, 6 kl.) mokiniai kūrė gyvybės medį. Puošnūs, tautinėmis spalvomis dekoruoti medžiai papuošė antro aukšto

fojė. Renginiui kiekviena klasė, padedant mokytojais J. Novikienei, rengė dainą, buvo smagu klausytis bendro klasės dainavimo. Maloniai nustebino ir nauja suži-

Nuotrauka iš gimnazijos archyvo

busi žvaigždutė – Rūta Baltakytė, kuri pritariant klasei, gražiai padainavo dainą „Rudens naktis sustojo“ (J. Degutytės ž.). Tarmiška sodria kalba į klausytojus prabilo Benas Keraminas, kanklėmis kankliavo Vakarė Jurelytė, Emilija Tarvydaitė, Augustė Gavėnaitė. Kaip tokią dieną gali neskambėti „Laisvė“ (Just. Marcinkevičiaus ž.)? Šią dainą dainavo Gaivilė Karosaitė. O kai mokiniai sustojo ratu ir padainavo lietuvių liaudies dainą „Kur aisiu aisiu“, kaip visiems buvo gera. Gražios

tos mūsų lietuvių liaudies dainos... Renginio pabaigoje mokiniai mokėsi lietuvių liaudies žaidimų ir šokių. Mokytojais G. Indrašius ir B. Masonienė buvo nepailstantys šokių mokytojai. Šokiams muziką rinko J. Novikiene. Kaip gera visiems švęsti kartu ir džiaugtis, kad esame laisvi.

*Užpalių gimnazijos jaunieji
žurnalistai*

„Neužmiršk manęs...“

Neužmirštuolės „pražysta“ sausio mėnesį, kai Lietuva mini Sausio 13-osios dieną. Sausį nežydi gėlės, todėl mes jas gaminame iš popieriaus. Užpalių gimnazijos Spalvų klubo 6 kl. mokinės mokė mažiukes pasidaryti mėlynų neužmirštuolės žiedų. Pasak senos legen-

dos, vienas riteris skynė gėles savo mylimajai, bet paslydo ir įkrito į vandenį. Sunkūs jo šarvai skandino jį. Riteris tik spėjo numesti savo mylimajai puokštę ir sušukti: „Neužmiršk manęs...“.

Neužmirštuolės žiedas simbolizuoja ištikimybę ir amžiną meilę. Štai kodėl ši

gėlė yra ir Laisvės gynėjų dienos simbolis, kad nepamirštumėm, kodėl Lietuva yra laisva.

Užpalių gimnazijos jaunieji žurnalistai

M. K. Čiurlionio darbų įkvėpti

Filmas „Angelų takais“ sužavėjo Užpalių gimnazijos mokinius. Daug įdomių veiklų nuveikė mokiniai. 7 klasės mokiniai per literatūros pamoką susipažino su knyga „Žvaigždynų sonatos“, skirta M. K. Čiurlionio kūrybai, nagrinėjo eilėraščius, kurie sukurti kon-

krečiam M. K. Čiurlionio paveikslui. Dailės pamokų metu skambant M. K. Čiurlionio muzikai mokiniai interpretavo dailininko kūrinius. Puikių darbų sukūrė mokiniai, ypač žavi Emilijos Stanislovenaitės darbas. Mokiniai žavėjosi M. K. Čiurlionio darbais ir patys kūrė.

O juk kaip teigė R. Kentas: „Svarbiausias tikslas, kuriam gali tarnauti menas, yra padėti žmonėms geriau suprasti ir labiau mylėti gyvenimą.“

Užpalių gimnazijos jaunieji žurnalistai

Renginys knygnešio dienai

Kovo 14 dieną Užpalių gimnazijos 7 klasės mokiniai rinkosi į biblioteką aptarti perskaitytų knygų. Knygas pristatė

Viltė Adomaitytė, Tautvydas Antanavičius, Kotryna Šukytė, Žemyna Vaškelytė, Ermina Trakaitė. Aptarę knygas

mokiniai sveikino bibliotekininkę Vidą su Knygnešio diena ir su labai svarbiu bibliotekininkės Vidos darbo įvertinimu. Ji – viena iš 80 Europos suaugusiųjų mokytojų, įrašyta į „Epalė“ iniciatyva sukurtą istorijų ir atsiminimų knygą. Kalbėdami apie knygnešystę, kaip ypatingą reiškinį, mokiniai prisiminė caro priespaudą, knygų draudimo laiką ir knygnešius, kurie nešė knygas, išsaugojo raštą ir lietuvių tapatybę. Kad būtų linksmiau, į renginį septintokai pasikvietė šeštokus. Renginį baigė viktorina, mokiniai ne tik pasitikrino žinias, bet ir naujų dalykų sužinojo.

Užpalių gimnazijos jaunieji žurnalistai

ŽEMĖS ŪKIO NAUDMENŲ IR KITŲ PLOTŲ DEKLARAVIMAS 2023 M.

Informuojame, kad žemės ūkio naudmenų ir kitų plotų deklaravimas vyks nuo 2023 m. balandžio 17 d. iki birželio 20 d. Pasibaigus paraiškų teikimo laikotarpiui, pavėluotai paraiškos priimamos iki 2023 m. birželio 30 d., už kiekvieną pavėluotą darbo dieną (savaitgaliai, šventinės dienos ir po jų einanti pirma darbo diena laikomi viena darbo diena) tiesioginių išmokų už plotą sumą mažinama 1 proc.

Atkreipiame dėmesį, kad pareiškėjų, planuojančių dalyvauti ekologinėje sistemoje „Gyvulių gerovė“, paraiškos turi būti pateiktos iki 2023 m. gegužės 15 d.

Išmokos už deklaruotus plotus – tik aktyviai ūkininkaujantiems

Pareiškėjas, siekiantis gauti išmokas už deklaruotus plotus, privalo būti aktyvus ūkininkas. Aktyvaus ūkininko statusą atitinka tie pareiškėjai, kurių už praėjusius deklaravimo metus gauta išmokų (bendra visų paramos schemų) suma neviršija 5000 Eur. Pareiškėjai, kurių gauta išmokų suma viršija 5000 Eur, turi atitikti bent vieną iš šių kriterijų:

- pareiškėjo ūkis registruotas Ūkininkų ūkių registre;
- pareiškėjo pagrindinė valdos ekonominė veikla yra žemės ūkis, miškininkystė arba žuvininkystė;
- pareiškėjas turi bent 1 sutartinį gyvulį (toliau – SG) valdoje, kuris (-ie) einamaisiais metais nuo sausio 1 d.

iki birželio 30 d. yra registruotas (-i) Ūkininkų gyvūnų registre;

- pareiškėjui nuosavybės teise priklauso registruota žemės ūkio technika, kuri einamaisiais metais, bet ne vėliau kaip iki liepos 1 d. įskaitytinai nepertraukiamai registruota Lietuvos Respublikos traktorių, savaeigių ir žemės ūkio mašinų ir jų priekabų registre ir iš jo neišregistruota;

- pareiškėjas dalyvauja kaimo plėtros intervencinėse priemonėse: „Ekologinis ūkininkavimas.“

Pievų tvarkymo reikalavimai

Pievas, žolinius azotą kaupiančius augalus pareiškėjai privalo nušienauti

nukelta į 9 psl.

atkelta iš 8 psl.

bent vieną kartą per metus arba nugauti ne vėliau kaip iki einamųjų metų rugsėjo 1 d.

Pareiškėjai laikantys žolėdžius ūkiniais gyvūnus:

- jeigu pareiškėjo (valdos nario) laikytų žolėdžių ūkinių gyvūnų vidurkis (2022 m. sausio 1 d. - gegužės 31 d.) sudarė ne mažiau kaip 0,3 SG hektarui, pievų ir žolinių azotą kaupiančių augalų plotai gali būti tvarkomi pasirinktu būdu: nuganomi arba nušienaujami (žalioji masė gali būti susmulkinta ir paskleista arba supresuota ir išvežta iš lauko, arba šienas sudėtas į kūgius);

- jeigu pareiškėjo (valdos nario) laikytų žolėdžių ūkinių gyvūnų vidurkis (2022 m. sausio 1 d. - gegužės 31 d.) sudarė mažiau kaip 0,3 SG hektarui, leidžiama žolę smulkinti ir paskleisti tik tuose pievų ir žolinių azotą kaupiančių augalų plotuose, kurie yra padengiami ūkiniais gyvūnais (1 SG atitinka 3,33 ha) arba žolės susmulkinimas leidžiamas 30 procentų pareiškėjo deklaruotų pievų ir žolinių azotą kaupiančių augalų plotų (skaičiuojant nuo viso deklaruoto ploto). Taikoma pareiškėjui palankesnė sąlyga. Likusiuose plotuose žolės susmulkinimas ir paskleidimas draudžiamas;

Pareiškėjai, nelaikantys žolėdžių ūkinių gyvūnų:

- jeigu pareiškėjas 2022 m. sausio 1 d. - gegužės 31 d. laikotarpiu žolėdžių ūkinių gyvūnų nelaikė, žolę susmulkinti ir paskleisti gali 30 procentų deklaruotų pievų ir žolinių azotą kaupiančių augalų plotų (skaičiuojant nuo viso deklaruoto ploto). Likusiuose plotuose žolės susmulkinimas ir paskleidimas draudžiamas;

Žaliajam pūdymui taikomi reikalavimai:

- nuo einamųjų metų sausio 1 d. iki rugpjūčio 1 d. žaliojo pūdymo plotuose negali būti vykdoma jokia žemės ūkio gamyba (gyvulių ganymas, šienavimas) einamųjų metų produkcijai gauti. Žaliajame pūdyme turi būti auginamas bent dviejų augalų mišinys iš vasarinių rapsų, rapsukų, garstyčių, ridikų, avižų, svidrių, facelijų, grikių, saulėgrąžų ir iš Klasifikatoriaus II ir III grupės augalų. Iki einamųjų metų rugsėjo 1 d. žemės ūkio

augalų mišinys turi būti įterptas į dirbą (prieš tai nenuėmus augalų derliaus).

Informuojame, kad, kaip ir ankstesniais metais, paraiškas bus galima užpildyti ir pateikti ir savarankiškai, prisijungus prie Paraiškų priėmimo informacinės sistemos <https://paseliai.vic.lt> per Elektroninių valdžios vartų portalą. Prireikus specialisto konsultacijos, prašome susisiekti aukščiau nurodytais kontaktais.

Svarbu. Atkreipiame dėmesį, kad nepriklausomai nuo to, koku būdu pateikta paramos paraiška (ar padedant specialistui, ar teikiant savarankiškai) pareiškėjas patvirtina, kad paraiškoje pateikti duomenys yra teisingi. Siekiant išvengti Nacionalinės mokėjimo agentūros sankcijų ir reikšmingų paramos sumų praradimų, prašome atidžiai peržiūrėti paraiškoje esančią informaciją ir pastebėjus klaidų ar netikslumų, kuo skubiau atlikti paraiškos taisymą (paraiškos duomenų keitimas galimas tik iki birželio 30 d.).

Parengta, pagal Utenos r. savivaldybės atstovės ryšiams su visuomene Lolita Kaminskienės informaciją, www.utena.lt

Algimantas Kubiliūnas ir jo mokiniai

Pabaiga. Pradžia 2022 m. gruodis

Antanas Jasenka (g. 1965) savo kūrybinę karjerą pradėjo rašydamas koncertinius kūrinius akustiniams instrumentams. Tačiau šiuo metu jo elektroninė ir elektroakustinė kūryba turi didesnę paklausą. Antanas Jasenka sėkmingai leidžia savo darbus užsienio įrašų kompanijose, dažnai pasirodo įvairiuose naujosios muzikos festivaliuose. Vedė elektroninei muzikai skirtas radijo laidas, taip pat kuria garso aplinką teatro spektakliams.

Alvido Remesos (g. 1951) kūryba apima įvairiausių žanrus – pradeda dainomis ir baigiant simfonijomis bei sceniniais veikalais, ypač subtili ir išraiškinga yra jo kamerinė muzika. Jis vienas produktyviausių šio laiko lietuvių kompozitorių, kuriančių kompozicijas religine tema, kurios dažnai skamba

Lietuvoje bei užsienyje: JAV, Vokietijoje, Italijoje, Prancūzijoje, Rusijoje, Norvegijoje, Olandijoje, Lenkijoje, Ispanijoje, Graikijoje, Austrijoje, Danijoje, Vengrijoje, Šveicarijoje, Anglijoje, Škotijoje. Kompozitoriaus sakralinė muzika giedama Vokietijos, Danijos, Norvegijos, Anglijos protestantų, Graikijos ortodoksų, Lietuvos ir centrinės Europos katalikų. Kompozitorius studijavo teologiją, gilinosi į bažnytinės muzikos istoriją, muzikos liturgiją, grigališkąjį choralą, tapo vienuoliu pranciškonu. A. Remesos veiklos barai itin platūs, jis yra įvairių Lietuvos ir užsienio visuomeninių organizacijų narys.

Nijolės Sinkevičiūtės (g. 1956) kūrybos didžiausią dalį sudaro muzika chorui. Nuo vaikystės dainavusi ir būrusi įvairius kolektyvus, patirties sėmusi iš tėčio, chorvedžio ir muzikos pedagogo Stasio Sinkevičiaus, kūrėja, siekdama

dar geriau perprasti choro specifiką, 1996–2012 m. dainavo Klaipėdos chore „Aukuras“. Muzikės kūriniai skamba tiek Lietuvoje, tiek užsienyje, be jos dainų neįsivaizduojamas dainų švenčių repertuaras. Visuomet ypatingai mėgusi ir vertinusi orkestrą, N. Sinkevičiūtė savotišku orkestru paverčia chorą, „instrumentuodama“ tekstą. Neretai kūrėjos muzikoje išnyra ir kompozitoriui išskirtinai svarbios liaudies dainos įtaka. N. Sinkevičiūtė yra parašiusi daug muzikos vaikams, o kompozitorės muzika fortepijonui sudėta į autorinius natų leidinius. Pastaruoju metu muzikės kūrybinė energija intensyviai reiškiasi teatre.

Palinkėkime mūsų kraštiečiui kompozitoriui Algimantui Kubiliūnui ir visiems jo mokiniams sėkmės ir kūrybos džiaugsmo!

2022-12-16
Prof. Albinas Kusta

Jau dvidešimt vieneri metai

Jau dvidešimt vieneri metai, kai Užpaliuose veikia Liūtų klubas. Tokių klubų Lietuvoje yra trisdešimt šeši. Visų žmonių, dalyvaujančių šioje veikloje

tikslas yra padėti nepritekliuje gyvenantiems ar sveikatos problemų turintiems suaugusiems ir vaikams. Klubo prezidentė Danutė Valančiūnaitė, stengiasi

klubo veiklą organizuoti šioms problemoms spręsti. Šiais metais, kaip ir praėjusiais, pagrindinį dėmesį skyrėme toms šeimoms, kuriose auga sveikatos problemų turintys vaikai. Jau daug metų nepamirštame ir remiame Mindaugą, kuris liko sunkiai traumotas, kai į besitreneruojančius dviračiais vaikus įvažiavo nedrausmingai vairuojantis automobilis, vairuotojas. Kitam vaikui, kuris serga cerebriniu paralyžiumi ir kuriam reikalingos pastovios gydymo procedūros, skyrėme 300 Eur. Tokią pat sumą - 300 Eur suteikėme ir Mindaugui. Jau daug metų pastoviai remiame Užpalių gimnaziją. Šiais metais, nutarėme paremti mokinių savivaldą, kuri organizuoja daug įdomių, prasmingų užklausinių renginių. Jiems įteikėme 200 Eur. Tikime, kad panaudos renginių finansinėms išlaidoms padengti. Džiaugiamės, kad jau daug metų mus aplanko Norvegijos Liūtai, kurie atveža labdaringą krovinį, kurį išdaliname Užpalių krašto žmonėms. Eilę metų Norvegijos Romedalio Lions klubas finansiškai remia Užpalių vaikų dienos centrą ir perveda apie 1000 Eur. Bendraminčių labdaringa veikla įpramina gyvenimą.

Lions klubo įkūrėja

Susitikimas, įvyko

Lietuvoje įvairiais istoriniais laikmečiais iškildavo gabūs, talentingi žmonės, kurie savo darbais palikdavo gilų pėdsaką kuriant ir stiprinant valstybę. Viena iš tokių ryškių asmenybių yra Kazimiera Prunskienė - signatarė, Ministrė pirmininkė, profesorė, Žemės ūkio ministrė, Moterų partijos įkūrėja. Sudėtingu, mūsų tautai pereinamuoju laikotarpiu, grovė sovietinį palikimą ir siekė įtvirtinti nepriklausomybę ir demokratiją Lietuvoje. Likimas lėmė pažinti gerb. profesorę ir kartu su ja prisidėti prie moterų gyvenimo problemų sprendimo. Teko dalyvauti istoriniuose Lietuvos moterų suvažiavimuose 2000 m. ir 2004 m. ir skaityti pranešimą tema „Utenos apskrities moterų gyvenimas - problemos ir perspektyvos.“ Mūsų pažintis su profesore skaičiuojama dešimtmečiais nes pagrįsta tokiomis

pat vertybinėmis nuostatomis. Vasario dvidešimt šestąją dieną, Šv. Jonų bažnyčioje vyko iškilmingas gerb. prof. K. Prunskienės 80 mečio minėjimas, į kurį gausiai rinkosi skirtingo statuso ir išsilavinimo žmonės su nuoširdži-

ais sveikinimais jubiliatei. Kartu su Utenos ir Užpalių krašto garbės piliete Viktorija Jovariene aplankėme profesorę jos gimtajame krašte Kaltanėnuose. Nuvežėme nuoširdžiausius sveikinimus nuo užpaliečių, kadangi K. Prunskienė ne vieną kartą lankėsi Užpaliuose, bendravo su žmonėmis ir domėjosi čia gyvenančių ūkininkų problemomis, stengėsi padėti jiems. Džiugino profesorės gerėjanti sveikata. Atsisveikinant dainavome, kartu su gerb. Kazimiera Prunskiene ir palinkėjome ilgiausių metų. Pažadėjome vasarą ją aplankyti Žvirbliškių kaime, kur savo sodyboje, Labanoro gamtos apsuptyje, prižiūrima sūnaus ir dukrų stiprina savo sveikatą.

*Užpalių garbės piliete
Nijolė Rimkevičienė*

Laikas sau

Kiekvienas žmogus nori būti laimingas, pasitikintis savimi, nieko nebijantis, drąsus. Tai nenuitinka savaime, kad taip jaustumėsi reikia įdėti pastangų į save, į savo gyvenimą. Visi mes trokštame laimės sau ir artimiesiems. Bet ar darome ką nors, kad taip pasijustumė? Mes galime keisti save, galime būti tokie, kokiais norime būti. Kad to pasiektume turime tikėti savimi ir nenusivilti, kad dar nesame tokie, kokiais norėtume būti.

Reikia pradėti keisti save, savo mąstymą, savo veiklą, klausyti širdies, kuri tau pasako kas tau patinka, o kas nepatinka. Klausant širdies galima save išlaisvinti iš nežinojimo, iš nebūties, kurioje esame. Tai galima padaryti, tik reikia tikėti savimi. Daug baimių mums kliudo būti savimi, esame priklausomi nuo aplinkos ir artimųjų, bet tai mūsų

kiekvieno savitas gyvenimas. Turime išvaduoti sielą iš aplinkinių gniaužtų, nuraminti savo ego, kuris trukdo būti laimingu, harmoningu su pasauliu ir Visata. Tai gyvenimas ir mes patys

esame jo valdovai, šeiminkai. Nelaiskime kitiems valdyti mūsų gyvenimų, išlaisvinkime sielą ir protą, išlaisvinkime viską, kas mumyse susikaupę. Atleiskime visiems ir sau, atleiskime ir supraskime, kad ir kiti kuria savo gyvenimus, tokius, kokie jiems atrodo priimtini. Tad neteiskime už jų klaidas, už nuoskaudas padarytas mums.

Gyvenimas gražus, kai žmogus jį atranda, pradeda pažinti ir suprasti. Išsivadavime iš užburto rato ir mūsų siela, protas, kūnas džiaugsis kartu su mumis. Pajusime pilnatvę, norą gyventi ir džiaugtis gyvenimu. Atsime savyje daug jėgų ir energijos keisti žmonių ir Visatą, mes tai galime padaryti. Tikėkime, mylėkime, būkime savimi ir atsime laimę, meilę, harmoniją ir gražų pasaulį, kurį patys ir sukūrėme buvimu čia ir dabar.

Vilius Gaučys

Erkių platinamos ligos

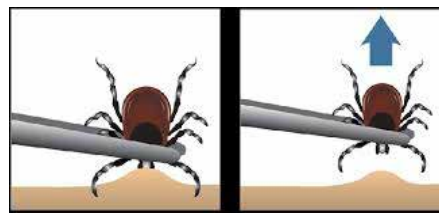
Erkės pačios ligų nesukelia, tačiau gali pernešti užkrečiamųjų ligų sukėlėjus: virusus ir bakterijas. Lietuvoje erkės dažniausiai platina dvi ligas – erkinį encefalitą ir Laimo ligą, kasmet registruojama iki 3 tūkstančių Laimo ligos ir iki 500 erkinio encefalito atvejų.

Šiomis ligomis užsikrečiama įsisiurbus infekuotai erkei (erkinio encefalitu galima užsikrėsti ir vartojant nevirintą karvių arba ožkų pieną).

Erkinis encefalitas – tai sunki virusinė liga, kuri pažeidžia galvos smegenis, jų dangalus ir periferinius nervus. Pirmoje ligos fazėje pasireiškia karščiavimas, kaulų, raumenų, galvos skausmas, nuovargis. Vėliau seka „tariamo pasveikimo periodas“, po kurio atsiranda centrinės nervų sistemos pažeidimo simptomai.

Lietuva priskiriama prie endeminių erkinio encefalito atžvilgiu šalių, kurioje erkinio encefalitu galima užsikrėsti bet kuriame šalies regione. Veiksmingiausia erkinio encefalito profilaktikos priemonė – skiepai.

Laimo ligą sukelia *Borrelia* rūšies bakterijos. Žmogus užsikrečia įsisiurbus nimfoms arba suaugusioms erkėms. Skiriamos trys Laimo ligos stadijos – ankstyva lokalizacijos, ankstyva diseminacijos ir vėlyva (lėtinė). Pirmoji

stadija prasideda praėjus keletui dienų/savaičių (dažniausiai – 10 dienų) po borelijų patekimo į organizmą. Matomas lokalus odos uždegimas, vadinamas migruojančiąja eritema. Vėliau seka nervų sistemos, sąnarių, širdies sistemos, odos ar kt. pažeidimai.

Norint apsaugoti nuo erkių platinamų ligų, patariama poilsiaujant gamtoje tinkamai apsirengti – rinktis šviesius, priglundusius rūbus ilgomis rankovėmis, užsidėti kepurę. Patariama nuolat apsižiūrėti ar per drabužius nepropoja erkės, prieš vykstant į gamtą ir būnant joje naudoti repelentus (erkes atbaidančias medžiagas).

Jeigu įsisiurbė erkė – svarbu ją kuo greičiau pašalinti. Tam padės specialus arba įprastas pincetas, kuriuo erkę reikėtų suimti kuo arčiau odos. Žaizdą nuplaukite su vandeniu ir muilu, po to dezinfekuokite. Žaizdoje gali likti erkės galvos dalis – tai nėra pavojinga. Dėl erkės ištraukimo galima kreiptis į medikus. Jeigu per kelias dienas žaizdelė nepradeda gyti, reikėtų kreiptis į medikus. Ištrauktą erkę tirti laboratorijoje netikslinga, nes užkrėsta erkė nebūtinai spėja perduoti ligos sukėlėją. Atlikti tyrimus žmogui, kuriam įsisiurbė erkė, bet nėra jokių ligos simptomų, nerekomenduojama, nes iki dviejų savaičių tyrimai būna neigiami. Antibiotikų vartojimas iš karto po erkės ištraukimo gali trukdyti ligos diagnozavimui, juos reikėtų vartoti tik gydytojui paskyrus. Rekomenduojama stebėti savo sveikatą iki 28 d. nuo erkės įsisiurbimo. Atsiradus bet kokiems simptomams, panašiams į peršalimą ar gripą, reikėtų kreiptis į savo šeimos gydytoją.

Medžiagą pagal Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos informacija parengė Rita Latvėnienė

RECEPTAI

Nekeptas sūrio pyragas su šaldytomis uogomis

Jei mėgstate vanilinius ledus su miško uogomis, tada pažadu, kad šis nekeptas pyragas jums tikrai patiks! Kiekvienas kąsnis tiesiog tirpte tirpsta burnoje. P

INGREDIENTAI:

PORCIJŲ SKAIČIUS: 10

PAGRINDUI:

300 gramų sausainių (Gaidelio ar panašių)
150 gramų sviesto (ištirpinto)
1 žiupsnelis druskos

KREMUI:

400 gramų kreminio sūrio (naudojau Philadelphia)
"Sūris MOZZARELLA PALADIN"
300 mililitrų grietinės, 35% riebumo
100 gramų cukraus (arba pagal skonį)
2 šaukšteliai želatinos (su kaupukais)
1 šaukštelis vanilės ekstrakto

PARUOŠIMO BŪDAS:

PARUOŠIMO LAIKAS: APIE 45 MIN.

1. Į mažą dubenėlį įpilti 40 ml šalto vandens. Ant viršaus užbarstyti 2 a.š. želatinos. Palikti išbrinkti 10-15 minučių.

2. Uogų padažui į prikaistuvį sudėti uogas, cukrų, druską ir 1 v.š. vandens. Kaitinti iki užvir. Nuo užvirimo pavirti apie 6-8 minutes arba iki padažas sutirštės. Padažą sutrinti elektriniu trintuvu, tada perkošti per sietelį. Palikti atvėsti.

3. Sausainius sutrinti elektriniu trintuvu iki smulkių trupinių. Sumaišyti su tirpintu sviestu ir žiupsneliu druskos.

4. Kepimo formą (naudojau 20x20 cm) ištiesti kepimo popieriumi. Sudėti paruoštą sausainių masę. Spaudžiant rankomis (arba šaukštu) suformuoti tvirtą pagrindą. Dėti į šaldytuvą.

5. Želatiną ištirpinti virš garų vonelės arba atsargiai mikrobangėje (neužvirtinti!). Tirpintą želatiną plona srovele maišant supilti į šaltą grietinėle (neplakti, tik išmaišyti).

6. Į didelį dubenį sukrėsti šaltą kreminį sūrį, cukrų, vanilę ir žiupsnelį druskos. Šiek tiek paplakti elektriniu plaktuvu, kad ingredientai susijungtų. Toliau plakant pamažu supilti grietinėle. Plakti vidutiniu greičiu iki kremas ims laikyti formą. Jį sukrėsti ant torto pagrindo, išlyginti paviršius.

7. Ant kremo viršaus paskleisti 2-3 šaukštus paruošto uogų padažo. Silikonine mentele jį tolygiai paskirstyti ir sukamaisiais judesiais šiek tiek įmaišyti į kremo paviršius. Tuomet uždėti dar šiek tiek uogų padažo ir sukurti marmuro raštą. Tai patogu daryti mediniu plonu pagaliuku - juo vedžioti ant papildomai uždėtos uogų masės į visas puses iki kol gražiai pasiskirstys.

8. Paruoštą sūrio pyragą dėti į šaldytuvą bent 3-4 valandoms (arba nakčiai).

1 žiupsnelis druskos

PADAŽUI:

400 gramų šaldytų uogų (naudojau per pus avietes ir juodus serbntus, bet tinka ir kitos mėgstamos)

50 gramų cukraus

1 šaukštas vandens

1 žiupsnelis druskos

MIELI LAIKRAŠČIO SKAITYTOJAI

Jūs galite būti ne tik laikraščio „Už palių“ prenumeratoriai, bet ir straipsnių ir informacijos autoriai. Jeigu Jūs ar Jūsų kaimynas esate kūrybingi, išradingi ir norite pasidalinti su visais – rašykite į laikraštėlį. Nenorite rašyti, o norite dalintis skambinkite žemiau nurodytą telefoną, susisieksime su Jumis ir padėsime pasidalinti nuostabiai Jūsų žinute.

Kviečiame PRENUMERUOTI LAIKRAŠTĮ Už palių, kuris bus leidžiamas vieną kartą per ketvirtį.

Užsiprenumeruoti galite Užpalių bibliotekoje – pas Vidą Juškienę arba tel. 8 614 52411

PRENUMERUOKITE IR SKAITYKITE. Kaina 10,00 Eur. metams.

Dalinkitės naujienomis, skelbkite įvykius ir būkime kartu!

Nekeptas sūrio pyragas su šaldytomis uogomis - receptas | La Maistas

Laikraštį parengė: Bendruomenė „Užpalėnų krivulė“. Redaktorė Vida Juškienė.

Laikraščio leidėjas: UAB „Colorita“ Utenio a. 22 (III a.). Tiražas 70 vnt.